

Αργοναυτική εκστρατεία

Η Αργοναυτική εκστρατεία αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους μύθους της ελληνικής αρχαιότητας, κατέχοντας την ίδια θέση με τα Ομηρικά έπη και τους άθλους του Ηρακλέους. Με τον μύθο αυτό εκφράζεται αλληγορικά η δεύτερη μεγάλη ιστορική αποίκηση των Ελλήνων στον Εύξεινο πόντο. Ο Απολλώνιος ο Ρόδος στο βιβλίο του “Αργοναυτικά” αναφέρεται στο μύθο αυτό. Σκοπός της Αργοναυτικής εκστρατείας ήταν να φέρουν στον βασιλιά Πελία το Χρυσόμαλλο δέρας από την Κολχίδα (Αία) η, οποία βρισκόταν στη Μαύρη Θάλασσα.

Το Χρυσόμαλλο δέρας προερχόταν από το κριάρι, στο οποίο ανέβηκε ο Φρίξος, για να ξεφύγει από τον πατέρα του, βασιλιά του Ορχομενού της Βοιωτίας και την μητριά του που ήταν έτοιμοι να τον θυσιάσουν. Ο Φρίξος τελικά έφθασε στην αυλή του βασιλιά Αιήτη, ο οποίος τον δέχθηκε με τιμές και του έδωσε την κόρη του για γυναίκα. Όταν ο Φρίξος θυσίασε το κριάρι στον Δία, χάρισε το δέρμα του στον Αιήτη, ο οποίος το κρέμασε σε μια βαλανιδιά στο άλσος του Άρη και τοποθέτησε έναν δράκοντα να το φυλά.

Αιτία της αργοναυτικής εκστρατείας ήταν η ακόλουθη: Ο βασιλιάς Πελίας της Λοκρίδας στην Θεσσαλία, είχε λάβει χρησμούς ότι θα σκοτωθεί από έναν απόγονο του Αιόλου ο οποίος θα φορά ένα σανδάλι (μονοσάνδαλος). Όταν ο Πελίας είδε τον Ιάσονα να φοράει ένα σανδάλι στο δεξί του πόδι, για να τον απομακρύνει του έδωσε εντολή να φέρει πίσω το Χρυσόμαλλο δέρας.

Αρχηγός της εκστρατείας ήταν ο Ιάσοντας, καθότι όταν ζήτησαν από τον Ηρακλή, ο οποίος είχε μόλις φέρει σε πέρας τον άθλο του Ερυμάνθου κάπρου, να αναλάβει την αρχηγία αρνήθηκε. Το πλοίο ναυπηγήθηκε από τον Άργο, υιό του Φρίξου, από τον οποίον πήρε και το όνομα του, **Αργώ**. Ήταν φτιαγμένο από έλατα του όρους Πηλίου και κατά τη διάρκεια της κατασκευής ο Άργος καθοδηγείτο από την θεά Αθηνά. Είχε πενήντα κουπιά και στην πρύμνη η Αθηνά είχε τοποθετήσει ένα κομμάτι από την ιερή ομιλούσα βαλανιδιά των Δωδώνων. Οι Αργοναύτες απέπλευσαν από τις Παγασές, το λιμάνι της Ιωλκού. Όταν το πλοίο έφθασε στην Μυσία, ο Ύλας, ο σύντροφος του Ηρακλή χάθηκε, ενώ πήγε να φέρει νερό και ο Ηρακλής έμεινε πίσω για να τον βρει με αποτέλεσμα να μην συνεχίσει την εκστρατεία.

Όταν μετά από πολλές περιπέτειες έφθασαν στο στόμιο του ποταμού Φάση, στην Κολχίδα, ο βασιλιάς Αιήτης υποσχέθηκε να τους δώσει το χρυσόμαλλο δέρας, εάν ο Ιάσοντας έσπερνε πρώτα τα εναπομένοντα δόντια του δράκοντα, τα οποία δεν είχε χρησιμοποιήσει ο Κάδμος στις Θήβες και κατόρθωνε να ζέψει δύο βόδια που έβγαζαν φωτιές από τα ρουθούνια και είχαν ασάλινα πόδια. Ο Ιάσοντας με την βοήθεια της Μήδειας, της κόρης του Αιήτη, η οποία τον είχε ερωτευθεί, κατάφερε να πάρει το χρυσόμαλλο δέρμα. Μαζί με την Μήδεια, πήραν τον δρόμο της επιστροφής, αλλά έπεσαν σε μεγάλη θαλασσοταραχή και βρέθηκαν στην Ιταλία. Τελικά μετά από πολλές περιπέτειες επέστρεψαν στην Ιωλκό.

Αυτή είναι η κλασική εκδοχή για το πού πήγε το σκάφος της Αργούς, ή σε ποια περιοχή εξελίχθηκε αυτή η περιπέτεια. Έχει όμως ιδιαίτερη σημασία να διερευνήσουμε την πιστότητα ή πιθανότητα αυτών των «άλλων» εκδοχών, αφού μιλάμε για εξερευνητικά ταξίδια, δηλαδή θαλασσινές περιπέτειες με γεωγραφικό αντικείμενο.

Δύο διαφορετικές εκδοχές όμως τοποθετούν την Κολχίδα ως εξής:

1. Στην ακτή του Μαλαμπάρ, στις Ινδίες

2. Στις Άνδεις της Νοτίου Αμερικής, άποψη που διατυπώθηκε από την Henriette Mertz

Η αλήθεια είναι ότι οι απόψεις της Mertz είναι επαναστατικές, ειδικά όσον αφορά στην Αργοναυτική εκστρατεία ένα ταξίδι που έχει γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων από την αρχαία ήδη εποχή. Επίσης στους μελετητές είναι γνωστό το γεγονός, ότι αν και ο τελικός σταθμός άφιξης ήταν η Κολχίδα, γεγονός για το οποίο δεν συμφωνούν όλοι, το ταξίδι της επιστροφής είναι εντελώς αμφισβητούμενο και έχει διχάσει τους ιστορικούς. Στην αρχαιότητα, ειδικά κατά την περίοδο της πρώιμης διατύπωσης του μύθου, δεν ήταν ξεκαθαρισμένο πού ακριβώς έφτασε η «Αργώ» και ο προορισμός της δεν ταυτιζόταν με την Κολχίδα. Αυτά τα ερωτηματικά για εκείνο το ταξίδι υπήρχαν ήδη κατά την εποχή του Ηροδότου και το γεγονός ότι ο Πίνδαρος στην τέταρτη ωδή των Πυθιονικών (462 π.Χ.) παρουσιάζει μια τελείως διαφορετική παραλλαγή του ταξιδιού είναι ένα στοιχείο που συναινεί στα αναφέρθηκαν προηγουμένως. Επόμενο ήταν να παρουσιασθούν αρκετές εναλλακτικές εκδοχές αναφορικά με το ποια πορεία ή διαδρομή ακολούθησε η «Αργώ» στην επιστροφή της. Η κάθε θεωρία συνεπάγεται κάποια στοιχεία που υπερβαίνουν την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα το ταξίδι αυτό, αν τελικά πραγματοποιήθηκε και δεν υπήρξε μια ποιητική αλληγορία, να είναι καλυμμένο από πέπλα μυστηρίου.

Ας δούμε, εν συντομία, τις κυριότερες «πορείες» της «Αργούς». Μια εκδοχή την θέλει να ταξιδεύει στα βόρεια της Αδριατικής θάλασσας, όπου οι Αργοναύτες, αφού διέπλευσαν τον Πάδο, έφτασαν ως τις εκβολές του Ίστρου (Ister) ποταμού. Οι Κόλχοι στην επιστροφή τους ίδρυσαν την πόλη των Πόλων, στη χερσόνησο Ίστρια, και – πάντα με αυτή την εκδοχή – οι νήσοι Πλακτές, η Σκύλα και η Χάρυβδις, βρίσκονται στη Σικελία όπου εντοπίζεται και η χώρα των Σειρήνων, ενώ η Κολχίς ήταν η λανθασμένη ονομασία της πόλης «Κολικαρία», στον κάτω Πάδο.

Η κλασική εκδοχή της εκστρατείας προς τον Εύξεινο Πόντο ως τέλος είχε την επιστροφή της «Αργούς» μέσω μιας διαδρομής εκ φύσεως αδύνατης: ανέπλευσε τον Ίστρο (και εδώ εννοούν τον Δούναβη), το Σαύο και έφτασε στην Αδριατική. Η υπόθεση είχε φτάσει σε αδιέξοδο δεν έμενε παρά να ανασκευαστεί και πάλι η διαδρομή. Τώρα η «Αργώ» κινείται πολύ ανατολικά. Όπως σημειώνει ο R. Graves, «...υπέθεσαν ότι η Αργώ έφτασε, μέσω Φάση (ποταμού), στην Κασπία θάλασσα και από εκεί στον Ινδικό ωκεανό, απ' όπου επέστρεψε μέσω του «Ωκεανού» και της Τριτωνίδας λίμνης». [Στο ίδιο, τόμ. 4, 316 παρ. 2.] Η εκδοχή αυτή στηρίχτηκε στο γεγονός ότι στον Ινδικό ωκεανό υπήρχε μια άλλη Κολχίδα, στην ακτή του Μαλαμπάρ, όπως μας παραδίδει ο Πτολεμαίος ο Ηφαιστίωνος (VIII,1,10), αλλά έτσι δημιουργούνται τεράστια ερωτηματικά, που αφορούν τις γεωγραφικές γνώσεις των αρχαίων Ελλήνων, για μια περιοχή που υποτίθεται ότι ήταν παντελώς άγνωστη σ' αυτούς, στα χρονολογικά πλαίσια του ταξιδιού της «Αργούς»

Πάντως το γεγονός της ύπαρξης Κολχίδας στην ακτή του Μαλαμπάρ είναι αξιοπερίεργο από μόνο του και πιθανότατα πρόκειται για μύθευμα. Μπορεί όλη αυτή η αντίφαση για την ύπαρξη ή όχι μιας Κολχίδας στην περιοχή εκείνη, καθώς και το αφύσικο της πορείας, με την έννοια του αδύνατου να πραγματοποιηθεί – π.χ. πώς από την Κασπία ένα σκάφος σαν την «Αργώ» έφτασε στον Ινδικό ωκεανό; – να ήταν η αιτία που η εκδοχή

αυτή αμφισβητήθηκε πολύ σύντομα για να αντικατασταθεί με μια άλλη το ίδιο γοητευτική, αλλά και περισσότερο αληθοφανή, για την πραγματοποίηση αυτού του ταξιδιού.

Στο μύθο της Αργοναυτικής εκστρατείας αναφέρεται η «**Ηλεκτρίδα νήσος**», χωρίς να προσδιορίζεται κάτι άλλο γι' αυτήν. Το όνομα και μόνο της νήσου λέει πολλά για την υπόθεσή μας και τούτο επειδή το ήλεκτρο, κοινώς κεχριμπάρι, οι Έλληνες το προμηθεύονταν από τη Βόρειο θάλασσα, μαζί με τον κασσίτερο. Γνωρίζουμε ότι «**Κασσιτερίδες νήσοι**» ήταν η Ιρλανδία και η Βρετανία, ενώ η κύρια πηγή του ήλεκτρου ήταν τα νησιά της Βαλτικής. Άρα η «Ηλεκτρίδα νήσος» εκεί πρέπει να τοποθετηθεί και να γίνει αποδεκτό ότι οι Αργοναύτες είχαν περάσει από την περιοχή.

Δηλαδή και στις δύο περιπτώσεις το ταξίδι της Αργώ ήταν αληθινή και το ταξίδι ήταν μια αλληγορία. Η ουσία είναι ότι μια γενιά πριν από τον Τρωικό πόλεμο, οι Έλληνες γνώριζαν την περιοχή της Βόρειας Ευρώπης και τελικά αυτό είναι που έχει σημασία. Η προηγούμενη αναφορά συνδέεται άμεσα με την επόμενη εκδοχή του ταξιδιού που αναφέρει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης (Βιβλ. IV, 56-3), την οποία αξίζει να παρουσιάσουμε με τη δική του περιγραφή, ως παρακαταθήκη στους νεότερους.

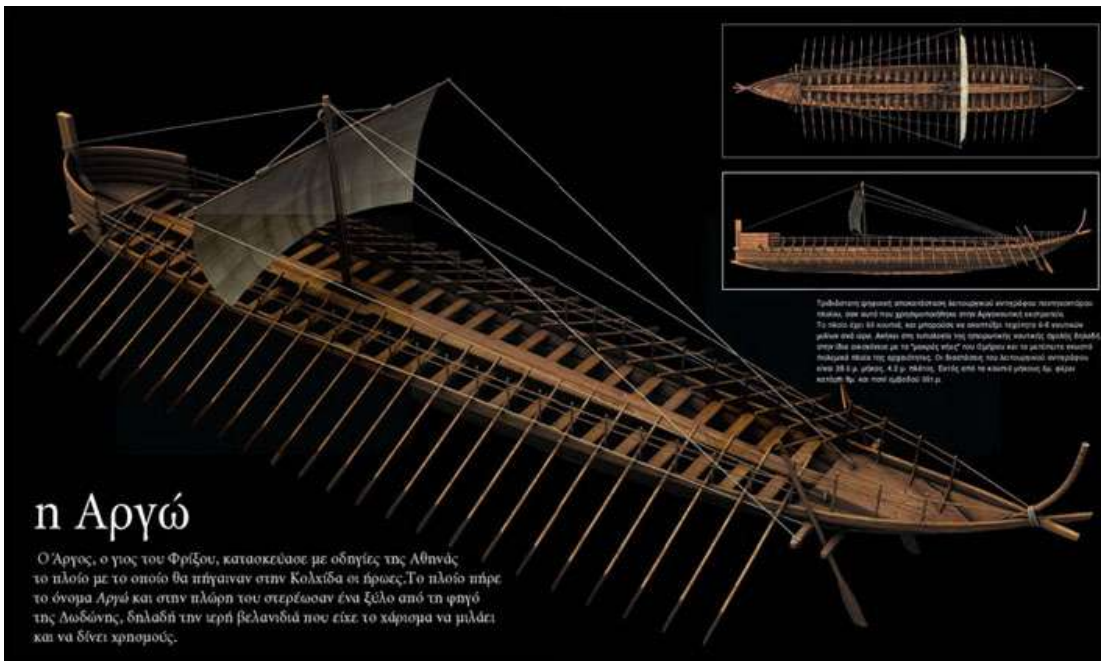
Αρχικά, οι Αργοναύτες ξεκινώντας το ταξίδι από την Κολχίδα, μέσω της Αργούς, διέσχισαν τον Τάναϊ ποταμό ώσπου δεν μπορούσαν να συνεχίσουν την πλεύση και βγαίνοντας στη στεριά καθέλκυσαν το πλοίο σε άλλο ποταμό, τον Βόλγα, του οποίου ένα τμήμα, ο Ντβίνας, οδηγούσε στον Ωκεανό. Στη συνέχεια, εισήλθαν στο Βόρειο ωκεανό και έχοντας κατεύθυνση τον νότο και από αριστερά τους την Ευρωπαϊκή ήπειρο έφτασαν στην Βαλτική όπου συνάντησαν Ηλεκτρίδα νήσο και αμέσως μετά στα Γάδειρα. Έπειτα, διασχίζοντας τις Ηράκλειες στήλες έφτασαν στη Μεσόγειο και συγκεκριμένα στην Ελλάδα και στο Πήλιο.

ΧΑΡΤΕΣ ΤΩΝ ΑΡΓΟΝΑΥΤΩΝ

ΤΟ ΠΛΟΙΟ «ΑΡΓΩ»

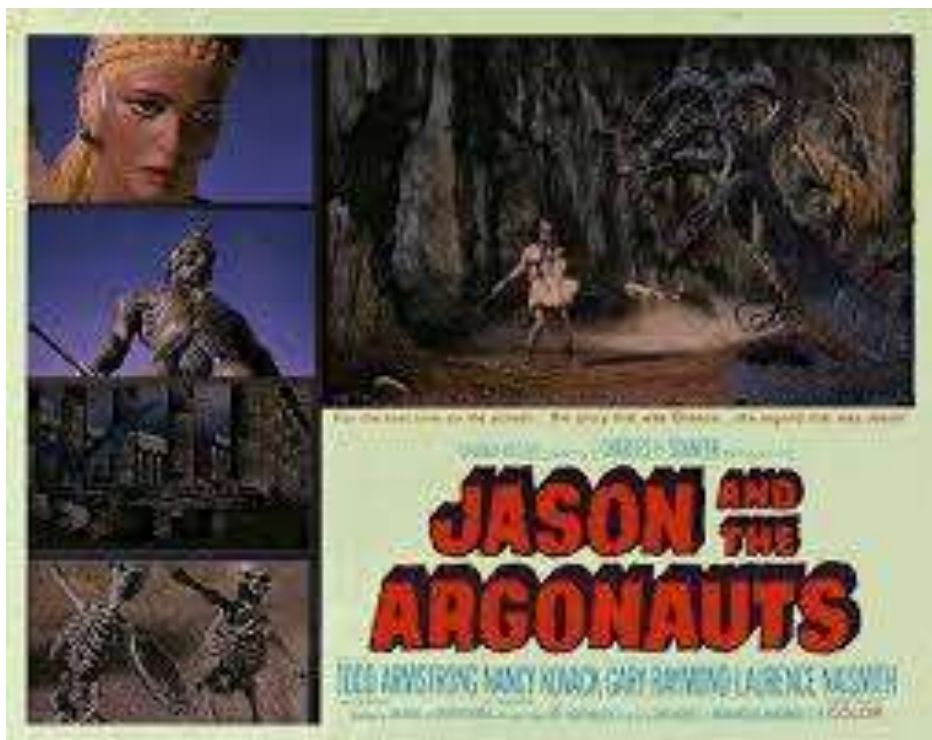
ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ

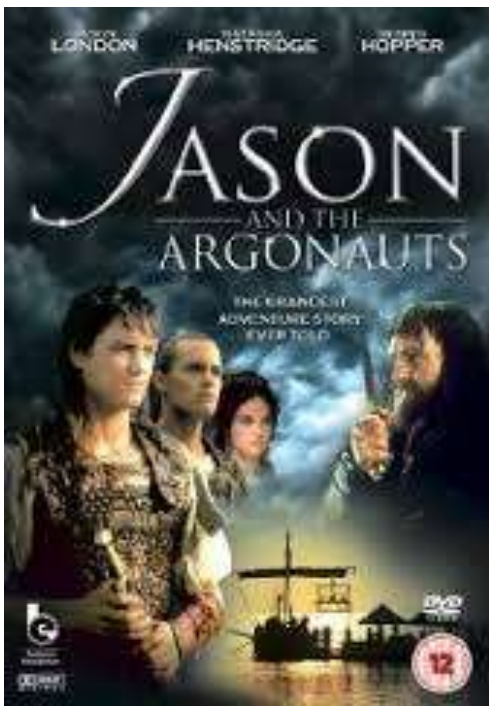
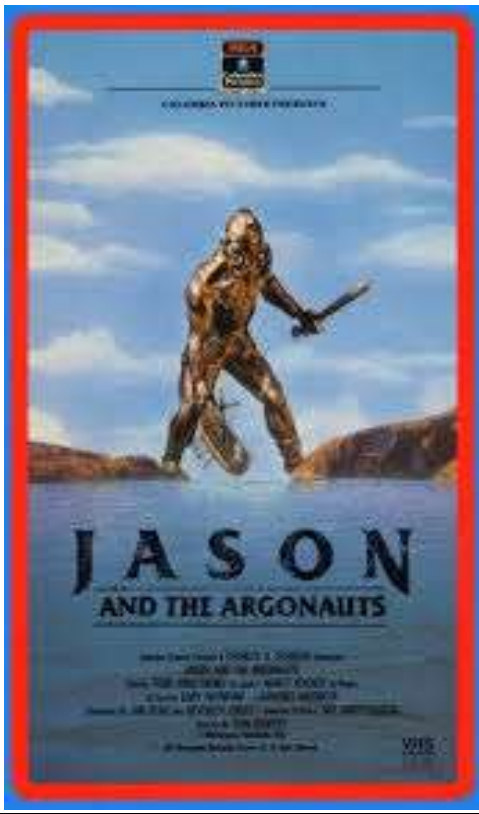

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ

